

Valteris Halštainas. Diplomatinė jėga, skatinanti greitą Europos integraciją

Valteris Halštainas
(Walter Hallstein) 1901 - 1982 m.

Valteris Halštainas buvo pirmasis Europos Komisijos pirmininkas (1958–1967 m.), atsidavęs europietis ir ryžtingas Europos integracijos gynėjas.

Eidamas Europos Komisijos pirmininko pareigas V. Halštainas siekė, kad kuo skubiau būtų sukurta bendroji rinka. Net ir nebebūdamas pirmininkas jis savo entuziazmu ir gebėjimu įtikinti ir toliau labai prisidėjo prie Europos integracijos. Jo kadencijos metu integracijos procesas labai paspartėjo.

6-ajame dešimtmetyje eidamas valstybės sekretoriaus pareigas Vokietijos užsienio reikalų ministerijoje V. Halštainas sulaukė tarptautinio pripažinimo dėl vadinamosios Halštaino doktrinos, kurios pagrindinis tikslas buvo susieti jauną demokratinę Vokietiją su Vakarų Europa. Ši doktrina suformavo būsimą Vokietijos užsienio politiką.

Ankstyvieji gyvenimo metai ir karo išgyvenimai

Valteris Halštainas gimė 1901 m. lapkričio 17 d. Jo tėvas buvo protestantas, dirbo statybos kontrolės pareigūnu Pietvakarių Vokietijos Mainco mieste. Baigęs vietos vidurinę klasikinę mokyklą, V. Halštainas Bonoje, Berlyne ir Miunchene studijavo teisę ir politikos mokslus. 1925 m. baigė studijas ir Berlyno universitete pradėjo dirbti profesoriaus asistentu. 1927 m. tapo egzaminuotoju Rostoko universitete (Šiaurės Vokietija) ir 1929 m. šiame universitete įgijo lektoriaus kvalifikaciją. Po metų buvo paskirtas Privatinės ir bendrovių teisės katedros vedėju – šias pareigas jis ėjo dar dešimt metų ir tapo savo srities ekspertu, gerbiamu mokslininku ir tarptautiniu mastu pripažintu universiteto lektoriumi. Vėliau jis tapo Frankfurto universiteto profesoriumi, iš ten 1942 m. buvo pašauktas į tarnybą Vokietijos ginkluotosiose pajėgose, nors nacizmo atžvilgiu buvo nusiteikęs priešiški. 1944 m. įsiveržus sąjungininkams, V. Halštainas pateko į karo belaisvių stovyklą Jungtinėse Valstijose, ten įkūrė kažką panašaus į stovyklos universitetą, kuriame kitus kalinius mokė teisės ir aiškino jų teises.

Po karo V. Halštainas buvo paskirtas Frankfurto universiteto rektoriaus pavaduotoju, o 1948 m. gavo Džordžtauno universiteto kvietimą skaityti jame paskaitas. Jo, kaip vieno pirmųjų į Amerikos universitetą pakviestų Vokietijos mokslininkų, Amerikoje įgyta patirtis sutvirtino jo įsitikinimą, kad Vokietija turėtų prisidėti prie tarptautinių iniciatyvų, kuriomis siekiama po Antrojo pasaulinio karo stiprinti demokratinę valstybių ryšį. Jis manė, kad Vokietijai buvo gyvybiškai svarbu prisijungti prie tarptautinių aljansų, tokių kaip Jungtinės Tautos ir NATO, kad šalis galėtų grįžti į tarptautinę areną.

Europos anglių ir plieno bendrija

V. Halštaino diplomatiniai įgūdžiai buvo puikūs, jis suvokė Europos vienybės būtinybę ir turėjo specializuotų žinių bei atitinkamos patirties. Tai paskatino to meto Vokietijos kanclerį

Konradą Adenauerį (Konrad Adenauer) paskirti jį vadovauti delegacijai, kuri 1950 m. Šumano konferencijoje derėjosi dėl Europos anglių ir plieno bendrijos steigimo. Tuo metu jis glaudžiai bendradarbiavo su savo kolega iš Prancūzijos Žanu Monė (Jean Monnet). Jie abu netrukus suvokė, kad laikosi vienodos principinės nuomonės dėl būtinybės integruoti Europą, jei norima, kad ji vėl suklestėtų.

1951 m. K. Adenaueris paskyrė V. Halštainą Federalinės užsienio reikalų ministerijos valstybės sekretoriumi. Eidamas šias pareigas jis ne tik dalyvavo steigiant Europos anglių ir plieno bendriją, bet ir rėmė iniciatyvą įsteigti Europos gynybos bendriją, kad būtų galima suvienyti Vakarų Europos šalių biudžeto, ginkluotųjų pajėgų ir ginklų politiką. Jis taip pat dalyvavo derybose su Izraeliu dėl reparacijų mokėjimo žydų tautai ir atliko svarbų vaidmenį Vokietijai įgyvendinant užsienio santykių strategiją. Tai, kas vėliau tapo žinoma kaip 1955 m. Halštaino doktrina, buvo griežtas politinis susitarimas, kad Vakarų Vokietija neužmegs jokių diplomatinių santykių su valstybėmis, pripažįstančiomis Rytų Vokietiją (VDR).

Europos ekonominė bendrija

Nepasisekus 1954 m. įsteigti Europos gynybos bendrijos, V. Halštaino nuomone, Vokietijos ir Vakarų Europos saugumui kilo labai didelė ir reali grėsmė, nes susiskaldžiusioje Europoje Sovietų Sąjungai skleisti savo įtaką būtų lengviau. Tai paskatino jį savo jėgas sutelkti į ekonominės, o ne į politinės integracijos procesą. Taigi jis tapo ištikimu Europos vienybės, kuri būtų užtikrinta įsteigus Europos ekonominę bendriją, šalininku. Pirmieji žingsniai siekiant šios ekonominės integracijos, kuri leistų žmonėms, paslaugoms ir prekėms laisvai judėti, žengti 1955 m. Mesinos konferencijoje. Nors V. Halštainas iš pradžių norėjo, kad ši integracija būtų visa apimanti ir kuo greičiau įgyvendinta, to meto politinės realijos privertė jį pripažinti, kad naudingiausias visiems bus laipsniškas valstybių narių rinkų sujungimas. 1958 m. įsigaliojo Romos sutartis ir V. Halštainas buvo išrinktas pirmuoju Europos ekonominės bendrijos Komisijos pirmininku.

Pirmininkavimas Europos Komisijai

Nors tuo metu V. Halštainas jau suvokė, kad integracija taip greitai, kaip jam norėtusi, netaps tikrove, kaip Europos Komisijos pirmininkas jis tapo spartaus paskesnio integracijos proceso varomąja jėga. Pavyzdžiui, per savo kadenciją – vadinamuoju Halštaino laikotarpiu – jis pradėjo Europos teisės konsolidavimą, turėjusį daryti didelį poveikį nacionalinės teisės aktams. Būdamas stiprią Komisiją ir Parlamentą (kad Sąjunga nuolat negriežtų antruoju smuiku po nacionalinių vyriausybių) turinčios federacinės Europos šalininkas, Europos bendrijos atžvilgiu jis siekė vieno tikslo: įgyvendinti suvienytos Europos viziją, kaip nustatyta 1950 m. gegužės 9 d. Šumano deklaracijoje. Tačiau Prancūzijos Prezidentas Šarlis de Golis (Charles de Gaulle) tuo metu laikėsi kitokios nuomonės: V. Halštainas manė, kad reikia siekti sukurti federaciją, ir tai reikštų, kad Sąjungai būtų perleista didelė nacionalinių galių ir valdžios dalis, o Š. de Golis tikėjo, kad Europa turėtų pasukti konfederacijos keliu ir tapti „Valstybių Europa“, kurioje daugiau galių liktų valstybėse narėse. Tarp Prancūzijos vyriausybės ir kitų valstybių narių daugėjant nesutarimų tam tikrais klausimais, susijusiais su šiuo esminiu nuomonių skirtumu, 1965 m. kilo vadinamoji tuščios kėdės krizė – Prancūzija kuriam laikui, kol buvo pasiektas kompromisas, iš Europos institucijų atšaukė visus savo atstovus.

V. Halštainas, tuometinis Europos Komisijos pirmininkas, sako kalbą 1965 m. Nyderlanduose.

Jei ne V. Halštaino entuziazmas, diplomatiniai derybų įgūdžiai ir puikus gebėjimas įtikinti, Europos integracija, vykusi jam pirmininkaujant Europos Komisijai, nebūtų buvusi tokia sparti.